

SODBA SODIŠČA (drugi senat)

z dne 9. marca 2006*

V zadevi C-436/04,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 35 EU, ki ga je vložilo Hof van Cassatie (Belgija) z odločbo z dne 5. oktobra 2004, ki je na Sodišče prispela 13. oktobra 2004, v kazenskem postopku proti

Leopoldu Henriju Van Esbroecku,

SODIŠČE (drugi senat),

v sestavi C. W. A. Timmermans, predsednik senata, R. Schintgen (poročevalec), sodnik, R. Silva de Lapuerta, sodnica, G. Arestis in J. Klučka, sodnika,

generalni pravobranilec: D. Ruiz-Jarabo Colomer,
sodna tajnica: K. Sztranc, administratorka,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 22. septembra 2005,

* Jezik postopka: nizozemščina.

ob upoštevanju pisnih stališč, ki so jih predložili:

- za Van Esbroeck T. Vrebos, odvetnik,

- za češko vlado T. Boček, zastopnik,

- za nizozemsko vlado H. G. Sevenster in C. M. Wissels, zastopnici,

- za avstrijsko vlado C. Pesendorfer, zastopnica,

- za poljsko vlado T. Nowakowski, zastopnik,

- za slovaško vlado R. Procházka, zastopnik,

- za Komisijo Evropskih skupnosti W. Bogensberger in R. Troosters, zastopnika,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi
20. oktobra 2005

izreka naslednjo

Sodbo

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago členov 54 in 71 Konvencije o izvajanju Schengenskega sporazuma z dne 14. junija 1985 med vladami držav Gospodarske unije Beneluks, Zvezne republike Nemčije in Francoske republike o postopni odpravi kontrol na skupnih mejah (UL 2000, L 239, str. 19, v nadaljevanju: KISS), podpisane 19. junija 1990 v Schengnu (Luksemburg).

- 2 To vprašanje se je postavilo v Belgiji v okviru kazenskega postopka proti Van Esbroecku zaradi trgovine s prepovedanimi drogami.

Pravni okvir

Konvencija o izvajanju Schengenskega sporazuma

- 3 V skladu s členom 1 Protokola, ki vključuje schengenski pravni red v okvir Evropske unije in je priložen k Pogodbi o Evropski uniji in Pogodbi o ustanovitvi Evropske skupnosti z Amsterdamsko pogodbo (v nadaljevanju: Protokol), lahko trinajst držav članic Evropske unije, med njimi Kraljevina Belgija, vzpostavi med seboj okrepljeno sodelovanje na področju, ki spada na področje uporabe schengenskega pravnega reda, kot je določen v prilogi k omenjenemu protokolu.

- 4 Tako kot KISS je del tako določenega schengenskega pravnega reda tudi Sporazum med vladami držav Gospodarske unije Beneluks, Zvezne republike Nemčije in Francoske republike o postopni odpravi kontrol na skupnih mejah, podpisan 14. junija 1985 v Schengnu (UL 2000, L 239, str. 13, v nadaljevanju: Schengenski sporazum).
- 5 V skladu s členom 2(1), prvi pododstavek, Protokola se od začetka veljavnosti Amsterdamske pogodbe schengenski pravni red začne nemudoma uporabljati v trinajstih državah članicah iz člena 1 tega protokola, to je od 1. maja 1999.
- 6 Na podlagi člena 2(1), drugi pododstavek, drugi stavek, Protokola je Svet Evropske unije 20. maja 1999 sprejel Sklep 1999/436/ES o določitvi pravne podlage za vsako določbo ali sklep, ki sestavlja schengenski pravni red, skladno z ustreznimi določbami Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti in Pogodbe o Evropski uniji (UL L 176, str. 17). Iz člena 2 tega sklepa v povezavi z njegovo prilogo A izhaja, da je Svet določil člena 34 EU in 31 EU oziroma člene 34 EU, 30 EU in 31 EU iz naslova VI Pogodbe o Evropski uniji, imenovanega „Določbe o sodelovanju na področju pravosodja in notranjih zadev“, kot pravni temelj členov 54 in 71 KISS.
- 7 Člen 54 KISS iz poglavja 3 z naslovom „Uporaba načela ne bis in idem“, naslova III KISS, imenovanega „Policija in varnost“, določa:

„Oseba, proti kateri je bil sodni postopek v eni pogodbenici pravnomočno končan, se za ista dejanja ne sme preganjati v drugi pogodbenici, pod pogojem, da je bila izrečena kazen tudi izvršena, da je v postopku izvrševanja ali je po zakonodaji pogodbenice, ki jo je izrekla, ni več mogoče izvršiti.“

- 8 Člen 71 KISS iz poglavja 6 z naslovom „Prepovedane droge“ istega naslova III določa:

„1. Pogodbenice se v zvezi z neposredno in posredno prodajo kakršne koli vrste prepovedanih drog, tudi konoplje, in s posedovanjem takih proizvodov in snovi za prodajo ali izvoz zavezujejo v skladu z obstoječimi konvencijami Združenih narodov [Enotna konvencija o mamilih iz leta 1961, kot je bila leta 1972 spremenjena s Protokolom o spremembi Enotne konvencije o mamilih iz leta 1961, in Konvencija Združenih narodov zoper nezakonit promet mamil in psihotropnih snovi z dne 20. decembra 1988], da bodo sprejele vse potrebne ukrepe za preprečevanje in kaznovanje nedovoljenega prometa s prepovedanimi drogami.

2. Pogodbenice se zavezujejo z upravnimi in kazenskimi ukrepi preprečevati in kaznovati nezakoniti izvoz prepovedanih drog, tudi konoplje, kakor tudi prodajo, dobavo in izročanje takih proizvodov in snovi, ne glede na ustrezne določbe členov 74, 75 in 76.

3. Za boj proti nedovoljenemu uvozu prepovedanih drog, tudi konoplje, pogodbenice poostrijo kontrolo pretoka oseb, blaga in prevoznih sredstev na svojih zunanjih mejah. Take ukrepe pripravi delovna skupina iz člena 70. Ta delovna skupina med drugim preuči prerazporeditev nekaterih policijskih in carinskih uradnikov, ki opravljajo naloge na notranjih mejah, in uporabo sodobnih metod za odkrivanje prepovedanih drog ter psov slednikov.

4. Za zagotovitev skladnosti s tem členom pogodbenice zlasti nadzorujejo kraje, ki so poznani, da se uporabljajo za promet s prepovedanimi drogami.

5. Pogodbenice si po svojih močeh prizadevajo za preprečevanje in boj proti negativnim vplivom zaradi nezakonitega povpraševanja po prepovedanih drogah, tudi po konoplji. Vsaka pogodbenica je odgovorna za ukrepe, ki jih sprejme v ta namen.“

Sporazum, sklenjen med Svetom Evropske unije, Republiko Islandijo in Kraljevino Norveško, o pridružitvi obeh držav k izvajanju, uporabi in razvoju schengenskega pravnega reda

9 V skladu s členom 6, prvi odstavek, Protokola je bil 18. maja 1999 sklenjen Sporazum med Svetom Evropske unije in Republiko Islandijo ter Kraljevino Norveško o pridružitvi obeh k izvajanju, uporabi in razvoju schengenskega pravnega reda (UL L 176, str. 36, v nadaljevanju: Sporazum).

10 Člen 1(b) Sklepa Sveta 2000/777/ES z dne 1. decembra 2000 o uporabi schengenskega pravnega reda na Danskem, Finskem in Švedskem ter v Islandiji in na Norveškem (UL L 309, str. 24) v skladu s členom 15(4) Sporazuma določa, da začnejo 25. marca 2001 „za Islandijo in Norveško v njunih odnosih z Belgijo, Dansko, Nemčijo, Grčijo, Španijo, Francijo, Italijo, Luksemburgom, Nizozemsko, Avstrijo, Portugalsko, Finsko in Švedsko“ veljati vse določbe iz njegove priloge A in priloge B. Člena 54 in 71 KISS sta del priloge A.

- 11 Iz tega sledi, da se člena 54 in 71 KISS uporabljata v odnosih med Kraljevino Norveško in Kraljevino Belgijo od 25. marca 2001.

Konvencije Združenih narodov o mamilih in psihotropnih snoveh

- 12 Člen 36 Enotne konvencije o mamilih iz leta 1961, kot je bila spremenjena s Protokolom iz leta 1972 (v nadaljevanju: Enotna konvencija), določa:

„Kazenske določbe

1. a) Vsaka podpisnica bo v okviru svojih ustavnih določb sprejela potrebne ukrepe, da bo gojenje, pridelava, proizvodnja, pridobivanje, priprava, posest, ponujanje, ponujanje naprodaj, razdeljevanje, nakup, prodaja, dostava, iz katerega koli naslova, posredovanje, pošiljanje, odprava, prevoz, uvoz in izvoz mamil, ki ni v skladu s to Konvencijo, ali vsako drugo dejanje, ki bi bilo po mnenju omenjene podpisnice v nasprotju z določbami te konvencije, opredeljeno kot kaznivo dejanje, če je storjeno naklepno, in da bodo za hujša kazniva dejanja predpisane ustrezne kazni, zlasti zaporne kazni ali druge kazni odvzema prostosti.

- b) [...]

2. V okviru ustavnih določb, pravnega sistema in nacionalne zakonodaje vsake podpisnice,

- a) i) se bo vsako izmed kaznivih dejanj, naštetih v odstavku 1, štelo za samostojno kaznivo dejanje, če so bila dejanja storjena v različnih državah;

[...]“

- ¹³ Člen 22 Konvencije o psihotropnih snoveh iz leta 1971 (v nadaljevanju: Konvencija iz leta 1971) vsebuje v bistvu enako določbo kot člen 36(2)(a)(i) Enotne konvencije.

Spor o glavni stvari in vprašanji za predhodno odločanje

- ¹⁴ Belgijski državljan Van Esbroeck je bil s sodbo sodišča prve stopnje v Bergnu (Norveška) z dne 2. oktobra 2000 zaradi nezakonitega uvoza prepovedanih drog (amfetaminov, hašiša, MDMA in diazepam) na Norveško 1. junija 1999 obsojen na zaporno kazen petih let. Potem ko je prestal del naložene kazni, je bil Van Esbroeck 8. februarja 2002 pogojno odpuščen in v spremstvu priveden v Belgijo.

15 V tej državi je bil 27. novembra 2002 uveden postopek proti Van Esbroecku, ki se je končal 19. marca 2003 z obsodbo Correctionele rechtbank te Antwerpen (Belgija) na zaporno kazen enega leta zaradi prepovedanega izvoza zgoraj navedenih proizvodov zunaj Belgije 31. maja 1999. Ta sodba je bila potrjena s sodbo Hof van beroep te Antwerpen z dne 9. januarja 2004. Sodišči sta uporabili člen 36(2)(a) Enotne konvencije, v skladu s katerim se bo vsako v njem navedeno kaznivo dejanje, med katerimi sta uvoz in izvoz mamil, štelo za samostojno kaznivo dejanje, če so bila storjena v različnih državah.

16 Obdolženec je proti tej sodbi vložil revizijo, v kateri je uveljavljal kršitev načela *ne bis in idem* iz člena 54 KISS.

17 V teh okoliščinah je Hof van Cassatie prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ti vprašanji:

„1. Ali je treba člen 54 [KISS] z dne 19. junija 1999 razlagati tako, da ga belgijsko sodišče lahko uporabi v primeru obdolženca, zoper katerega je bil v Belgiji po 25. marcu 2001 pred kazenskim sodiščem začet kazenski pregon za ista dejanja, za katera je bil 2. oktobra 2000 obsojen s sodbo norveškega kazenskega sodišča in je že prestal kazen ali ukrep, če Norveška skladno s členom 2(1) [Sporazuma] člen 54 [KISS] izvaja in uporablja šele od 25. marca 2001?

Če je odgovor na prvo vprašanje pritrdilen:

2. ali je treba člen 54 [KISS] v povezavi s členom 71 te konvencije razlagati tako, da je treba kazniva dejanja posesti z namenom izvoza ali uvoza teh prepovedanih drog, kakršne koli vrste, tudi konoplje, ki se kot izvoz ali uzvoz preganjajo v različnih državah podpisnicah [KISS] ali v državah, v katerih se izvaja in uporablja schengenski pravni red, šteti za ‚ista dejanja‘ v smislu zgoraj navedenega člena 54?“

Vprašnji za predhodno odločanje

Prvo vprašanje

- 18 S prvim vprašanjem predložitveno sodišče v bistvu sprašuje, ali je treba načelo *ne bis in idem* iz člena 54 KISS uporabiti v kazenskem postopku, ki je bil v državi pogodbenici uveden za dejanja, za katera je bil obdolženec že obsojen v drugi državi pogodbenici, čeprav KISS ob razglasitvi omenjene sodbe v tej državi še ni veljala.
- 19 Glede tega je treba, prvič, poudariti, da se schengenski pravni red v Belgiji uporablja od 1. maja 1999 in na Norveškem od 25. marca 2001. Kaznivo dejanje, ki se očita Van Esbroecku, je bilo storjeno 31. maja in 1. junija 1999. Sicer je bil obdolženi na Norveškem 2. oktobra 2000 obsojen za nezakonit uvoz prepovedanih snovi in v Belgiji 19. marca 2003 za prepovedan izvoz teh proizvodov.

- 20 Drugič, ugotoviti je treba, da schengenski pravni red ne vsebuje posebne določbe glede začetka veljavnosti člena 54 KISS ali njegovih časovnih učinkov.
- 21 Tretjič, opozoriti je treba, kot pravilno poudarja Komisija Evropskih skupnosti, da se vprašanje uporabe načela *ne bis in idem* postavi šele, ko je proti istemu posamezniku v drugi državi pogodbenici uveden drug kazenski postopek.
- 22 Ker mora pristojno sodišče v okviru tega zadnjega postopka presoditi, ali so izpolnjeni vsi pogoji za uporabo omenjenega načela, se za to, da sodišče v drugem postopku uporabi člen 54 KISS, zahteva, da KISS tistega dne velja v drugi zadevni državi pogodbenici.
- 23 Zato okoliščine, da KISS takrat, ko je bil obtoženi v prvi državi pogodbenici pravnomočno obsojen, te države pogodbenice še ni zavezovala, ni mogoče upoštevati.
- 24 V teh okoliščinah je treba na prvo vprašanje odgovoriti, da je treba načelo *ne bis in idem* iz člena 54 KISS uporabiti v kazenskem postopku, ki je bil v državi pogodbenici uveden za dejanja, za katera je bil obdolženec že obsojen v drugi državi pogodbenici, čeprav KISS ob razglasitvi omenjene sodbe v tej državi še ni veljala, pod pogojem, da je veljala v zadevnih državah pogodbenicah takrat, ko je sodišče v drugem postopku presojalo pogoje za uporabo načela *ne bis in idem*.

Drugo vprašanje

- 25 Z drugim vprašanjem predložitveno sodišče v bistvu sprašuje, katero je upoštevno merilo za uporabo pojma „ista dejanja“ v smislu člena 54 KISS, in zlasti, ali pod ta pojem spadata protipravni ravnanji izvoza z ozemlja ene države pogodbenice in uvoza v drugo državo pogodbenico istih prepovedanih drog, zaradi katerih se je začel kazenski pregon v obeh zadevnih državah.
- 26 Glede tega je češka vlada zatrjevala, da istovetnost dejanj predpostavlja istovetnost njihove pravne kvalifikacije ter istovetnost pravno zavarovanih interesov.
- 27 Vendar, po eni strani, iz besedila člena 54 KISS, ki uporablja izraz „ista dejanja“, izhaja, da se ta določba nanaša samo na obstoj resničnosti obravnavanih dejanj in ne na njihovo pravno kvalifikacijo.
- 28 Ravno tako je treba ugotoviti, da se v tem členu uporabljeni izrazi razlikujejo od izrazov v drugih mednarodnih instrumentih, ki vsebujejo načelo *ne bis in idem*. Tako člen 14(7) Mednarodnega pakta o državljanskih in političnih pravicah in člen 4 Protokola št. 7 k Evropski konvenciji o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin v nasprotju s členom 54 KISS uporabljata izraz „kaznivo dejanje“, kar kaže na upoštevnost merila pravne kvalifikacije dejanj kot pogoja za uporabo načela *ne bis in idem*, ki ga vsebujeta navedena instrumenta.

- 29 Po drugi strani je treba opozoriti, kot je Sodišče ugotovilo v točki 32 sodbe v združenih zadevah Gözütok in Brügge z dne 11. februarja 2003 (C-187/01 in C-385/01, Recueil, str. I-1345), da nobena določba naslova VI Pogodbe o Evropski uniji glede policijskega in pravosodnega sodelovanju v kazenskih zadevah, v katerem sta bila člena 34 in 31 določena kot pravni temelj za člene od 54 do 58 KISS, niti Schengenskega sporazuma ali same KISS ne pogojuje uporabe člena 54 KISS z uskladitvijo ali vsaj s približevanjem kazenskih zakonodaj držav članic.
- 30 Načelo *ne bis in idem* iz tega zadnjega člena nujno kaže na to, da obstaja vzajemno zaupanje držav pogodbenic v njihove kazenske sisteme in da vsaka od teh držav sprejema uporabo kazenskega prava, ki velja v drugih državah pogodbenicah, tudi če bi izvajanje njenega nacionalnega prava pripeljalo do drugačne rešitve (zgoraj navedena sodba Gözütok in Brügge, točka 33).
- 31 Iz tega izhaja, da morebitne različne pravne kvalifikacije za ista dejanja v dveh različnih državah pogodbenicah niso ovira za uporabo člena 54 KISS.
- 32 Iz istih razlogov ni mogoče sprejeti merila istovetnosti pravno zavarovanega interesa, ker je ta med državami pogodbenicami lahko različen.

- 33 Te ugotovitve potrjuje tudi cilj člena 54, ki je v tem, da se prepreči, da bi se zoper osebo, ki izvršuje svojo pravico do prostega gibanja, zaradi istih dejanj začel pregon na ozemlju več držav pogodbenic (zgoraj navedena sodba Gözütok in Brügge, točka 38, in sodba z dne 10. marca 2005 v zadevi Miraglia, C-469/03, ZOdl., str. I-2009, točka 32).
- 34 Kot poudarja generalni pravobranilec v točki 45 sklepnih predlogov, je ta pravica do prostega gibanja uporabno zagotovljena le, če storilec dejanja, potem ko je bil enkrat obsojen in je kazen prestal oziroma potem ko je bil pravnomočno oproščen v državi članici, ve, da se znotraj schengenskega območja lahko giblje, ne da bi se mu bilo treba bati, da bo v drugi državi članici kazensko preganjan, ker je to dejanje v pravnem redu te države drugo kaznivo dejanje.
- 35 Zaradi neusklajenosti nacionalnih kazenskih zakonodaj bi torej merilo, temelječe na pravni kvalifikaciji dejanj ali zavarovanega pravnega interesa, postavilo toliko ovir prostemu gibanju v schengenskem območju, kolikor je kazenskih sistemov v državah pogodbenicah.
- 36 V teh okoliščinah je edino upoštevno merilo za uporabo člena 34 KISS merilo istovetnosti dejanj v smislu obstoja celote med seboj neločljivo povezanih konkretnih okoliščin.

- 37 Zlasti v takem primeru, kot se obravnava v postopku v glavni stvari, je treba ugotoviti, da načeloma lahko pomeni celoto dejanj, ki so že po naravi med seboj neločljivo povezana.
- 38 Vendar, kot utemeljeno zatrjuje nizozemska vlada, dokončna presoja o tem pripada pristojnim nacionalnim sodiščem, ki morajo ugotoviti, ali obravnavana dejanja pomenijo celoto dejanj, ki so med seboj časovno, prostorsko in glede predmeta neločljivo povezana.
- 39 V nasprotju s tem, kar trdi slovaška vlada, ta razlaga ni v nasprotju s členom 71 KISS, ki predvideva, da države podpisnice sprejmejo vse potrebne ukrepe za boj proti nezakonitemu prometu s prepovedanimi drogami.
- 40 Kot je utemeljeno zatrjevala nizozemska vlada, KISS ne predvideva prednostnega vrstnega reda med različnimi določbami in člen 71 zgoraj omenjene konvencije ne vsebuje ničesar, kar bi omejevalo področje uporabe omenjenega člena 54, v katerem je glede schengenskega območja določeno načelo *ne bis idem*, ki ga kot temeljno načelo prava Skupnosti priznava sodna praksa (glej v tem smislu sodbo z dne 15. oktobra 2002 v združenih zadevah *Limburgse Vinyl Maatschappij* in drugi proti Komisiji, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, od C-250/99 P do C-252/99 P in C-254/99 P, Recueil, str. I-8375, točka 59).
- 41 Iz navedenega izhaja, da se sklicevanja v členu 71 KISS na obstoječe konvencije Združenih narodov ne sme razumeti kot oviro za uporabo načela *ne bis in idem* iz

člena 54 KISS, ki preprečuje le večkratni pregon iste osebe za ista dejanja, ne da bi to povzročilo nekaznivost v schengenskem območju.

42 Glede na to je torej treba na drugo vprašanje odgovoriti, da je treba člen 54 KISS razlagati tako, da:

- je upoštevno merilo za uporabo omenjenega člena KISS merilo istovetnosti dejanj v smislu obstoja celote med seboj neločljivo povezanih dejanj, ne glede na pravno kvalifikacijo teh dejanj ali pravno zavarovan interes;

- je treba kaznivi dejanji izvoza in uvoza istih prepovedanih drog, ki sta preganjani v različnih državah pogodbenicah KISS, načeloma šteti za „ista dejanja“ v smislu tega člena 54, dokončna presoja o tem pa pripada pristojnim nacionalnim sodiščem.

Stroški

43 Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (drugi senat) razsodilo:

1. Načelo *ne bis in idem* iz člena 54 Konvencije o izvajanju Schengenskega sporazuma je treba uporabiti v kazenskem postopku, ki je bil v državi pogodbenici uveden za dejanja, za katera je bil obdolženec že obsojen v drugi državi pogodbenici, čeprav Konvencija o izvajanju Schengenskega sporazuma ob razglasitvi omenjene sodbe v tej državi še ni veljala, pod pogojem, da je veljala v zadevnih državah pogodbenicah takrat, ko je sodišče v drugem postopku presojalo pogoje za uporabo načela *ne bis in idem*.

2. Člen 54 iste konvencije se mora razlagati tako, da:

— je upoštevno merilo za uporabo omenjenega člena Konvencije o izvajanju Schengenskega sporazuma merilo istovetnosti dejanj v smislu obstoja celote med seboj neločljivo povezanih dejanj, ne glede na pravno kvalifikacijo teh dejanj ali pravno zavarovan interes;

— je treba kaznivi dejanji izvoza in uvoza istih prepovedanih drog, ki sta preganjani v različnih državah pogodbenicah Konvencije o izvajanju

Schengenskega sporazuma, načeloma šteti za „ista dejanja“ v smislu tega člena 54, dokončna presoja o tem pa pripada pristojnim nacionalnim sodiščem.

Podpisi